

12 października 2022 roku

Uniwersytet Łódzki

Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny

Marcin Buchali

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. *„Budowanie efektywności pracy trenera i instruktora sportu w kontekście zarządzania zasobami ludzkimi w polskich młodzieżowych klubach sportowych.”*

Praca doktorska podejmuje problematykę budowania efektywności pracy trenera i instruktora sportu. W związku z tym, że zawód trenera podlega nieustającym zmianom, to na każdym poziomie rywalizacji sportowej trenerzy muszą wiedzieć co zrobić, aby odnieść sukces. Trener i instruktor sportu, jako główny aktor w procesie rozwijania sportowców i pomagania im w osiąganiu ich celów, powinien posiadać i stale zdobywać praktyczną wiedzę na temat wszystkich obszarów związanych z poprawą efektywności pracy. Potrzeba spojrzenia na proces budowania efektywności pracy trenera i instruktora sportu wiąże się z koniecznością uwzględnienia szeregu czynników ją determinujących, do których, na podstawie analizy literatury przedmiotu, można zaliczyć: kompetencje, zachowania trenerskie i przywódcze, inteligencję emocjonalną oraz czynniki socjodemograficzne określające wiek trenera, płeć, wykształcenie, stan cywilny, staż pracy i posiadanie dzieci w wieku do lat 7. Trener i instruktor sportu w młodzieżowym klubie sportowym pełni wiele ról, a jedną z nich jest również ta związana z działalnością klubu sportowego, w którym pracuje lub współuczestniczy w jego zarządzaniu, gdzie dba o jego rozwój i dobrą kondycję finansową. Partycypacja pracownicza stanowi integralną część zarządzania zasobami ludzkimi, która ma na celu, poprzez zaangażowanie pracowników, stwarzanie im szerokich możliwości rozwoju zawodowego i wzmacnianie ich zaangażowania w funkcjonowanie danej organizacji, co skutkuje wzrostem efektywności pracy.

Weryfikacja występowania relacji między profilem kompetencyjnym trenera i instruktora sportu, partycypacją pracowniczą a efektywnością jego pracy stanowiła główny cel

badan przedstawionych w rozprawie. Dla realizacji celu głównego przyjęto następujące cele szczegółowe: eksplanacyjny, eksploracyjny, metodyczny, aplikacyjny, użytkowy. Cel eksplanacyjny zakłada określenie istotności oraz stopnia powiązań między zmiennymi. Cel eksploracyjny dotyczy identyfikacji profilu kompetencyjnego trenera i instruktora sportu dominującego w polskich młodzieżowych klubach sportowych oraz określenia rodzaju i poziomu partycypacji pracowniczej najczęściej stosowanej w polskich klubach sportowych. Cel metodyczny zakłada opracowanie metodologii badań ilościowych i jakościowych pozwalających na kompleksową, wielowymiarową ocenę profilu kompetencyjnego trenerów i instruktorów sportowych oraz analizę wpływu czynników na efektywność pracy. Cel aplikacyjny dotyczy dostarczenia zarządom klubów sportowych wyników badania oraz narzędzi pozwalających na weryfikację poziomu kompetencji oraz efektywności pracy zatrudnianych przez nich trenerów i instruktorów. Cel użytkowy zakłada podniesienie jakości pracy trenerów i instruktorów przekładające się na wzrost wyników sportowych zawodników polskiej kadry.

Osiągnięcie zakładanych w pracy celów było możliwe dzięki przeprowadzeniu systematycznego przeglądu literatury oraz badań empirycznych. Pozwoliło to na skonstruowanie modelu badawczego, który przedstawia układ zależności między zagadnieniami będącymi przedmiotem badań własnych, wynikający z postawionych pytań badawczych oraz hipotez sformułowanych w fazie konceptualizacji badania:

Hipoteza H1. Wyższa efektywność pracy trenera i instruktora sportu wiąże się z wysokim poziomem inteligencji emocjonalnej oraz wysokimi ocenami zachowań trenerskich i przywódczych.

Hipoteza H2. Wyższy poziom inteligencji emocjonalnej trenera i instruktora sportu jest dodatnio skorelowany z partycypacją pracowniczą.

Hipoteza H3. Poziom partycypacji pracowniczej trenerów i instruktorów sportu w klubie sportowym jest związany z zachowaniami trenerskimi i przywódczymi.

Hipoteza H4. Czynniki socjodemograficzne trenera sportowego mają wpływ na partycypację pracowniczą oraz efektywność pracy trenera i instruktora sportu.

Hipoteza H5. Efektywność pracy trenerów i instruktorów sportu zależy od rodzaju i poziomu partycypacji pracowniczej.

Hipoteza H6. Wysoka inteligencja emocjonalna wiąże się z efektywnością pracy trenera i instruktora sportu.

Hipoteza H7. Partycypacja pracownicza jest mediatorem związku między zachowaniami trenerskimi i przywódczymi a efektywnością pracy.

Z uwagi na złożoność i interdyscyplinarność zagadnień związanych z pracą trenera i instruktora sportu, w celu weryfikacji hipotez zdecydowano o przeprowadzeniu badań empirycznych dwoma metodami: ilościową i jakościową. W badaniu ilościowym wzięło udział 30 trenerów i instruktorów piłki siatkowej oraz 420 celowo dobranych zawodników, będących ich podopiecznymi. Badania jakościowe przeprowadzono na grupie 10 trenerów i instruktorów, dobranych w sposób celowy spośród 30 trenerów i instruktorów, którzy wzięli udział w badaniach jakościowych. Ich celem było objaśnienie, pogłębienie oraz zrozumienie zależności weryfikowanych za pomocą metod statystycznych.

Układ pracy jest odzwierciedleniem realizacji wyznaczonych celów badawczych. Praca składa się z sześciu rozdziałów. Pierwsze trzy rozdziały przedstawiają wyniki systematycznego przeglądu literatury. Rozdział czwarty prezentuje metodykę badań. Rozdział piąty i szósty zawiera wyniki badań empirycznych. Pracę zamyka reasumpcja otrzymanych wyników badania w kontekście budowania efektywności pracy trenerów i instruktorów sportu oraz wnioski służące weryfikacji postawionych hipotez.

Analiza ilościowa wykazała występowanie relacji między profilem kompetencyjnym trenera i instruktora sportu, partycypacją pracowniczą a efektywnością jego pracy. Wyniki analizy badań jakościowych, których celem było objaśnienie, pogłębienie oraz zrozumienie zależności weryfikowanych za pomocą metod statystycznych, wykazały, że większość trenerów podkreśla znaczenie inteligencji emocjonalnej w zarządzaniu zespołem i poszczególnymi zawodnikami oraz w doprowadzeniu ich do wysokich osiągnięć sportowych. Ponadto, trenerzy uważają, że to zachowania w obszarze umiejętności technicznych prowadzą do osiągania wysokich wyników sportowych. Trenerzy i instruktorzy sportu podkreślali istotną rolę zachowań przywódczych w obszarze trenowania i instruowania. Ich zdaniem efektywność w szkoleniu opiera się na indywidualnej pracy ze sportowcem poprzez korygowanie jego błędów, tak aby wymóc poprawne wykonanie ćwiczenia. Ponadto, trenerzy podkreślali rolę pozytywnej informacji zwrotnej oraz wsparcia społecznego jako czynnika motywacyjnego w trakcie treningów i zawodów. Większość trenerów opowiada się za autorytarnym stylem podejmowania decyzji, ponieważ ich zdaniem sportowcy nie mogą decydować o sprawach,

które leżą w kompetencjach trenera. W ich opinii to właśnie styl autorytarny prowadzi do wysokich osiągnięć sportowych. Ponadto, wszyscy trenerzy biorący udział w badaniu twierdzą zgodnie, że możliwość ich uczestniczenia w zarządzaniu młodzieżowym klubem sportowym wpływa na lepszy wynik sportowy.

Praca poszerzona jest refleksją na temat interpretacji wyników i rekomendacji dla władz młodzieżowych klubów sportowych. Wykazany został także wkład teoretyczny i praktyczny do nauki. Ostatecznie wskazano również ograniczenia dla przeprowadzonego badania, a także sugestie dla podobnych badań w przyszłości. Przede wszystkim, sugeruje się przeprowadzenie badania wpływu (oddzielne dla każdego obszaru) kompetencji osobistych i zawodowych trenera na efektywność jego pracy na grupie reprezentatywnej, co pozwoliłoby odzwierciedlić strukturę całej populacji trenerów. Ponadto, rozważania teoretyczne w niniejszej dysertacji wykazują znaczące braki w świadomości władz klubów sportowych na temat zarządzania zasobami ludzkim. Dlatego też, wyniki, które zostały przedstawione, powinny być również pewną wskazówką do tego, że istnieje szereg czynników, które mogą wpłynąć na efektywność pracy trenerów sportu młodzieżowego. Władze klubów sportowych powinny rozwijać wśród trenerów, ale również innych pracowników i wolontariuszy, te kompetencje, które prowadzą do wyżej efektywności. Ponadto, władze klubów sportowych powinny stosować praktyki oparte na zarządzaniu partycypacyjnym, gdyż jak wskazują wyniki analizy przeprowadzonej w ramach niniejszej dysertacji – udział trenerów i instruktorów sportu wpływa nie tylko na wynik sportowy drużyny, ale również i pojedynczych sportowców. Powyższe wnioski mogą być również wskazówką dla trenerów, zarówno dla tych, którzy nie inwestują w swój rozwój osobisty i zawodowy, jak i również dla tych, którzy szukają coraz to lepszych rozwiązań w swojej pracy ze sportowcami.

Marion Buche